

Un altfel de șantier arheologic: un exemplu din Siberia

Alexandra GHENGHEA*

„1

◆ Expediția arheologico-geografică „Kyzyl-Kuragino” este organizată și finanțată de R.G.O. (Russkoe Geografi eskoe Obșestvo) și a fost lansată la data de 11.06.2011, în Republica Tuva. La finalizarea acestei expediții se are în vedere construirea celor două tabere, „Kyzyl-Kuragino” ce va uni Republica Tuva de regiunea Krasnoyarsk (www.rgo.ru). Institutul de Istorie și Etnografie al Siberiei, parte a Academiei Ruse de Științe, este coordonatorul acestei expediții. Au fost identificate 83 de puncte de interes arheologic, localizate atât în Tuva, cât și în regiunea Krasnoyarsk (printre acestea, cele mai importante fiind cimitire tumulare și așezări din diferite perioade). Acest proiect arheologico-geografic se va încheia în toamna anului 2014. Am participat la expediția „Kyzyl-Kuragino” ca voluntar al taberei arheologice Jermak, în cea de-a treia lună a sezonului 2012.

Organizarea expediției diferă probabil din multe puncte de vedere față de deplasările cu care suntem obișnuți pe șantiere arheologice. Proiectul este promovat pe plan național prin susținerea oferită de agenții de presă precum R.I.A. Novosti, de ziarele „Komsomolskaja Pravda”, „Argumenty i Fakty”, „Rossijskaja Gazeta”, „Tribuna” și canale audio-vizuale precum „Moja Planeta” și „TV Centr”, Compania Radio „Mir”, stația radio „Majak”. De asemenea, revista „National Geographic Russia, Discovery” a promovat la rândul său expediția. Așa cum probabil suntem mai puțin obișnuți, publicul este în permanență informat de activitatea societății, de desfășurarea expediției și chiar de modul de viață al taberelor, astfel încât popularizarea arheologiei reprezintă o activitate intensă și nu un concept ideal. În luna decembrie a anului 2012 a avut loc o conferință de presă ce a rezumat activitatea sezonului II și a prezentat deja condițiile pentru campania următoare. Totodată, pe parcursul săptăminturilor, filmările și interviurile arheologilor erau o activitate obișnuită. La sfârșitul sezonului, ajunși la Moscova, voluntarii internaționali au fost invitați să dea un interviu privind taberele arheologice, timpul petrecut în sudul siberian, precum și recomandările personale pentru o viitoare mai bună funcționare a proiectului.

În anul 2011 săptăminturile s-au desfășurat numai în Republica Tuva, fiind inițiată tabăra arheologică denumită în mod sugestiv „Dolina Carej” („Valea Regilor”), la 40 km de Kyzyl, în vecinătatea lacului Eerbek. Majoritatea descoperirilor arheologice din acest punct sunt reprezentate de fastuoase kurgane datând din epoca fierului. În 2012, activitatea arheologică a avut loc atât în Tuva, cât și în regiunea Krasnoyarsk, cea de-a doua tabără fiind stabilită în Jermak, la 13 km de satul Verchneusinskoje, pe malul râului Us. Punctele de lucru sunt localizate la câțiva kilometri de bază (motiv pentru care transportul voluntarilor era în permanență asigurat de autobuze). În această zonă, descoperirile constau din așezări sezoniere ale nomazilor din epoca bronzului și a fierului, fiind localizate în puncte strategic alese pentru menținerea vieții. În Jermak s-au deschis mai multe puncte de interes arheologic, lucrându-se în paralel la acestea.

Încă de la început, expediția a fost una internațională, fiind încurajată participarea voluntarilor din străinătate, din sferile arheologiei și geografiei. Au fost trimise invitații și înștiințări la multe dintre universitățile europene, dar și din S.U.A. În cazul ambelor situri, programul cuprinde trei luni de săptăminturi în fiecare an, desfășurându-se în trei schimburi succesive de câte o lună (iunie-august), cu echipe diferite de voluntari (atât din cadrul universităților Federației Ruse, cât și din străinătate). În restul anului nu se pot face săptăminturi arheologice, date fiind condițiile climatice. În perioada caldă se ajunge la o temperatură de +45°C în timpul zilei, dar la -10°C în timpul nopții. În anul 2012, pe parcursul celor trei schimburi, când ambele tabere arheologice au fost funcționale, au fost prezenți un număr total de 477 de voluntari, dintre care 90 au fost străini din 28 de țări (Marea Britanie, Elveția, Germania, Austria, Letonia, Estonia, Cehia, Ucraina, Republica Belarus, România, Bulgaria, S.U.A., Mexic, Brazilia etc.). Voluntarii erau studenți, masteranzi și doctoranzi în arheologie, geografie sau

* Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” al Academiei Române, str. Henri Coandă, nr. 11, Sector 1, 010667, București, România; alexandraghenghea@yahoo.com

¹ „Cândva zeii s-au ascuns de oameni, departe, în Siberia” (legendă siberiană a munților Saian).

domenii apropiate. Echipele de lucru au fost extrem de numeroase, spre a se putea epuiza arheologic, în câteva campanii succesive, numărul mare de situri identificate. Drumul de la Moscova până la bazele arheologice s-a făcut cu avionul până în Abakan, apoi cu autocarul până în Yermak, respectiv Tuva. La întoarcere s-a mers cu autocarul până în Krasnojarsk, continuarea drumului fiind cându-se cu avionul.

Fiecare dimineață a vieții în tabără începea cu **exerciții de gimnastic**, în acest scop fiind în permanentă angajată o profesoară de sport ce locuia la sediul bazei. Având în vedere statutul de voluntar, nu puteam lucra pe antier mai mult de șase ore pe zi, iar consumul de alcool fiind cu desigur interzis, cea de a doua parte a zilei era organizată într-un mod foarte activ. Pe toată durata expediției s-au ținut **prelegeri de istorie, arheologie, cultură și geografie** a zonei voluntarilor interesați de cunoașterea sau aprofundarea spațiului siberian. Orele de limbă străină se organizau cu regularitate, astfel încât existau **lecții de rus, englez, german și francez** predate de voluntarii care știu pânău nativ aceste limbi. **Competițiile sportive erau de asemenea obișnuite pentru cei interesați.** Nici seriile literare sau cinematografice nu au lipsit. Am avut astfel ocazia să cunosc îndeaproape creațiile valului de prozatori, poeți și regizori de origine siberiană ai celei de-a doua jumătăți a secolului XX (precum Șukșin, Rasputin etc.), dar și multe altele. Serile se desfășurau prin recitarea de poezie, acompaniat uneori de muzică și difuzarea filmelor care se integrău cum nu se poate mai bine în acest specific siberian. Trebuie adăugat că tabăra a fost mereu însoțită de pază, precum și de serviciu medical permanent. De asemenea, o **rețea wireless a funcționat în mod constant.**

Duminică se organizau excursii pentru voluntari. Una dintre ele a avut loc în Kyzyl, unde am vizitat orașul, dar mai ales muzeul arheologic unde sunt expuse inventarele mormintelor de la Aržan-II și pater recent de Konstantin V. Ugunov și Hermann Parzinger (K.V. Ugunov et alii 2010). Tot în Kyzyl este stabilit punctul central al Asiei, loc în care este ridicat un monument, pe malul fluviului Enisei. Am făcut drumeții pe versanții apropiați, în Ergaki, urmând un traseu până la lacurile Radujnoe și Svetloe. Nu în ultimul rând, participanții fiecărei tabere au avut ocazia să viziteze celelalte situri, putând vedea astfel și peșterile la care nu au lucrat.

Finalitatea proiectului este de profund interes național, iar importanța investigațiilor arheologice este promovată prin popularizarea descoperirilor și a desfășurării activității. **Lansarea acestei expediții în Siberia poate fi considerat** drept un model de susținere al unei cercetări arheologice, de organizare extrem de elaborată care nu a avut loc, așa cum adesea întâlnim în imaginarul colectiv, la capătul pământului, ci în centrul unui continent.

◆ Bibliografie

K.V. Ugunov et alii
2010

K.V. Ugunov, H. Parzinger, A. Nagler, Der Skythenzeitliche Fürstenkurgan Aržan 2 in Tuva, Archäologie in Eurasien, Band 6, Steppenvölker Eurasiens, Band 3, Philipp von Zabern, Mainz.

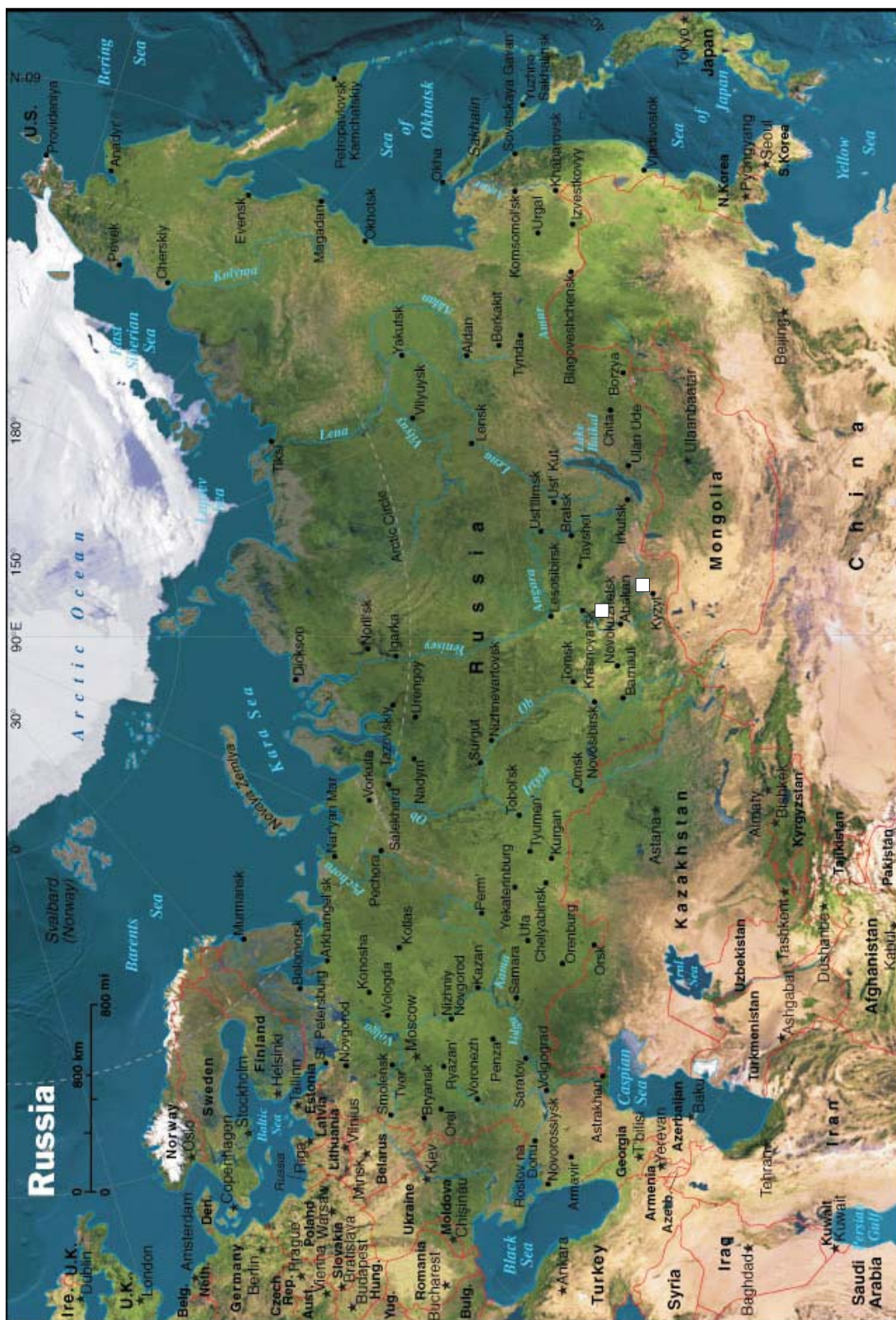

Fig. 1. Harta fizică a Federației Ruse cu localizarea taberelor arheologice (baza de hartă - <http://maustandard.files.wordpress.com>). Physical map of Russian Federation with the position of archaeological expeditions (base map from - <http://maustandard.files.wordpress.com>).

Fig. 2. Tab ra arheologic „Dolina Carej” (fotografie: Alexandra Ghenghea).

Fig. 3. Tab ra arheologic Jermak (fotografie: Alexandra Ghenghea).

Fig. 4. Muzeul Na ional din Kyzyl (fotografie: Alexandra Ghenghea).

Fig. 5. Centrul Asiei (fotografie: Alexandra Ghenghea).

Fig. 6. Lacul Svetloe (fotografie: Alexandra Ghenghea).

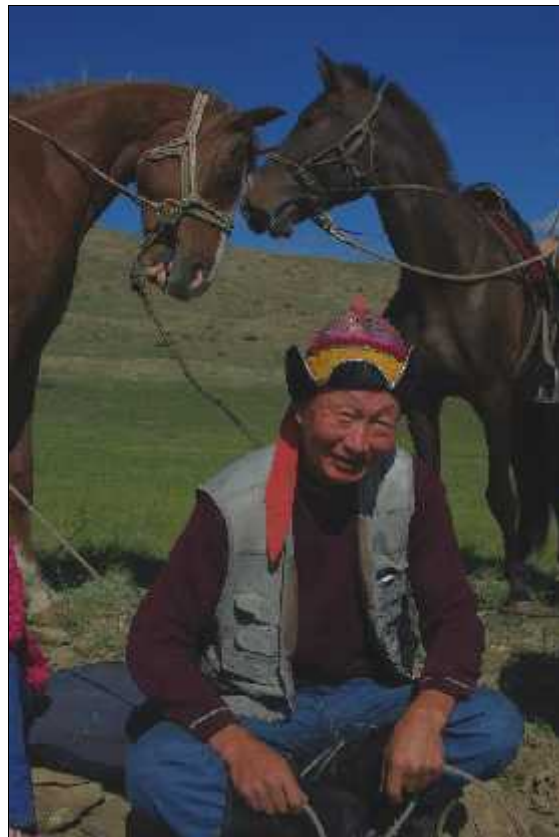

Fig. 7. Localnic (fotografie: Alexandra Ghenghea).

Fig. 8. Bancomat în mijlocul steppei (fotografie: Alexandra Ghenghea).

Fig. 9. Wireless în plin taiga (fotografie: Alexandra Ghenghea).